

اظهار نظر کارشناسی درباره: «طرح الحاق موادی به قانون آیین نامه داخلی مجلس شورای اسلامی»

مقدمه

حسب تصریح مقدمه توجیهی، طرح حاضر با هدف تقویت و کارآمدی بیشتر سازوکارها و صلاحیت‌های نظارتی مجلس شورای اسلامی نسبت به عملکرد دولتمردان و اعضای هیئت وزیران تهیه شده است. اعمال مؤثر نظارت مجلس نسبت به عملکرد وزرا و اعضای کابینه، بیش از هر چیز منوط به وجود آگاهی و اطلاع کامل نمایندگان مجلس از عملکرد دولتمردان و دستگاه‌های اجرایی است و سازوکارهای گزارش‌دهی و گزارش‌گیری ادواری می‌تواند به‌عنوان یکی از ابزارهای اصلی برای تأمین محسوب شود. با این حال باید توجه داشت که به نظر می‌رسد سازوکار پیش‌بینی شده در طرح پیشنهادی برای اجرایی شدن این ایده، علیرغم اصلاحات مناسبی که در کمیسیون اعمال شده است همچنان با برخی نکات و مسائلی مواجه است که در ادامه به تحلیل و بررسی این موارد پرداخته خواهد شد.

بررسی مصوبه کمیسیون

۱. باید توجه داشت، اخذ گزارش از رئیس‌جمهور، به‌دلیل عمومیت و شمول آن بر همه ابعاد و مسائل کلان کشور و دستگاه اجرایی، باعث خواهد شد که اولاً گزارش مذکور همپوشانی زیادی با گزارش هریک از وزرا داشته باشد، ثانیاً همه کمیسیون‌های مجلس در بررسی آن به نوعی کمیسیون اصلی محسوب می‌شوند و در نتیجه حجم بسیار زیادی از بررسی و ارزیابی کمیسیون‌های مجلس را در هنگام گزارش‌گیری از دولتمردان، به خود اختصاص خواهد داد. همه این مسائل باعث خواهد شد تا سازوکار گزارش‌گیری از رئیس‌جمهور، از جهت سیاسی، فنی و تخصصی پیچیده باشد و در عین حال به نظر می‌رسد، تضمین این گزارش با ابزارهای نظارتی محل تأمل جدی است.

۲. با عنایت به اینکه موارد تکلیف حضور رئیس‌جمهور در صحن علنی مجلس شورای اسلامی در قانون اساسی مشخص گردیده است و فارغ از سؤال و استیضاح براساس اصل هفتادم قانون اساسی، صرفاً وزرا در صورت درخواست نمایندگان مکلف به حضور می‌باشند، از این حیث تکلیف رئیس‌جمهور به‌موجب طرح مزبور به حضور در مجلس مغایر با این اصل از قانون اساسی به نظر می‌رسد.

۳. اینکه در ماده اول طرح، مردادماه هر سال به‌عنوان زمان ارائه گزارش‌های ریاست‌جمهور و هریک از وزرا مقرر گردیده است باعث خواهد شد که حجم بسیار وسیعی از کار در این برهه زمانی به مجلس (صحن

مخصوصی صحن علنی

مشخصات طرح

دوره دهم - سال دوم

شماره ثبت:

۲۳۱

شماره چاپ:

۶۴۹

تاریخ چاپ:

۱۳۹۶/۷/۱۲

معاونت پژوهش‌های
سیاسی - حقوقی
دفتر: مطالعات
حقوقی

مشخصات گزارش

شماره مسلسل:

۲۴۰۱۵۴۵۰-۱

تاریخ انتشار:

۱۳۹۶/۸/۲۷

علنی و کمیسیون‌ها) تحمیل گردد. بدیهی است که همزمانی ارسال گزارش‌ها به مجلس و در عین حال تلاش برای رسیدگی همزمان به همه این گزارش‌ها باعث کاهش بسیار محسوس دقت و توجه نمایندگان به ابعاد فنی و جزئی این گزارشات خواهد شد. همچنین کاملاً قابل پیش‌بینی خواهد بود که این فرآیند گزارش‌گیری هم‌زمان از همه اعضای هیئت‌وزیران، باعث ناتوانی نهادهای کارشناسی مجلس همچون معاونت نظارت و مرکز پژوهش‌ها در تهیه گزارش‌های تحلیلی قوی در نقد و بررسی گزارش‌های مذکور خواهد شد.

۴. مسئله دیگری که درخصوص طرح حاضر وجود دارد این است که فرصت‌های مذکور در ماده (۲) با توجه به حجم و پیچیدگی گزارشات اندک می‌باشد و افزایش آن می‌تواند منجر به دقت در نتایج حاصل شود. همچنین لازم است، ترتیب بررسی گزارشات نهایی کمیسیون‌ها نیز پیش‌بینی شود.

پیشنهاد‌های اصلاحی

۱. پیشنهاد می‌شود بحث گزارش‌گیری از ریاست‌جمهوری به دلیل مغایرت با اصل هفتادم قانون اساسی، از مفاد طرح حاضر به‌طور کلی حذف گردد. بدیهی است که در صورت موفقیت‌آمیز بودن سازوکار گزارش‌گیری از وزیران عضو کابینه، به‌دلیل همپوشانی گزارشات وزرا و ریاست‌جمهوری، ایده نظارت بر دستگاه‌های اجرایی محقق گردد.

۲. در ماده دوم طرح حاضر پیشنهاد می‌شود:

- اولاً، فرصت هریک از کمیسیون‌های اصلی برای تهیه گزارش نهایی به دو ماه افزایش یابد.
- ثانیاً، فرصت گزارش‌دهی کمیسیون‌های فرعی، معاونت نظارت و مرکز پژوهش‌ها به یک ماه افزایش یابد.
- ثالثاً، به هیئت رئیسه مجلس اجازه داده شود پس از تهیه گزارش نهایی کمیسیون‌ها، به قید قرعه ترتیب زمانی طرح و بررسی هر گزارش در صحن علنی را تا حداکثر سه ماه پس از تصویب کمیسیون مربوطه، برنامه‌ریزی نماید.

نتیجه‌گیری

اگرچه مفاد مصوبه حاضر با عنایت به اهمیت بسیار بالای مقوله نظارت توسط مجلس، اقدامی مثبت در مسیر تحقق نظارت عالیه مجلس محسوب می‌شود، لکن در برخی موارد به جهت برخی نکات و مسائل فوق‌الذکر مستلزم اصلاحاتی است که در متن گزارش مورد توجه قرار گرفته است.

